

Rahastomuodon valintaan vaikuttavat tekijät

Liiketalouden tutkinnon opinnäytetyö

Liiketalouden koulutus

Syksy 2022

Arttu Meskus

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, että mitä asioita tulee huomioida sijoitusrahastoa valittaessa ja tarkka tutkimuskysymys oli, mitkä tekijät vaikuttavat sijoitusrahaston valintaan. Työtä ei voi pitää aloittelijalle suunnatuksi, mutta se on tehty aloittelevaa säästäjää ajatellen. Työn tarkoituksena oli myös avata rahastoja ja niihin liittyviä huomioonotettavia seikkoja.

Opinnäytetyössä avataan rahastojen perusidea ja käydään läpi yleisimpiä rahastomuotoja teorian kautta. Työssä käsitellään teorian avulla myös tekijöitä, jotka voivat vaikuttaa rahaston valintaan. Työssä perehdytään ajankohtaisiin maailman tapahtumiin, joilla on vaikutusta markkinoihin ja täten rahastoihin.

Työ on suoritettu laadullisena tutkimuksena, haastattelemalla viittä finanssialan ammattilaista. Haastattelut on tehty kuluttajan näkökulmasta. Haastatteluissa on käytetty samaa seitsemän kysymyksen runkoa, mutta jokaisen kanssa on käyty avointa keskustelua.

Tutkimustuloksissa esiin nousivat erityisesti riskin ja säästämisajan merkitys rahastoa tai rahastoja valittaessa. Myös hajauttamisen tärkeys nousi esille niin teoriassa, kuin asiantuntijoiden haastatteluissa.

Avainsanat Rahasto, osake, riski, hajauttaminen, säästäminen

Sivut 24 sivua

The purpose of this thesis was to find out what matters should be taken into account when selecting an investment fund. The exact research question was, which factors affect the choice of an investment fund. The work can not be considered to be directed for a beginners, but it has been done for a novice saver. The purpose of the work was also to explain funds and related events.

The thesis describes the basic idea of funds and examines the most common forms of funds through theory. The work also deals with factors that can influence the choice of the fund by means of a theory. The work focuses on current world events that have an impact on the market and thus on funds.

The work has been carried out as a qualitative study, interviewing five financial professionals. The interviews have been conducted from the consumer's point of view. The same frame of seven questions has been used in the interviews, but there has been an open debate with everyone.

In particular, the research results highlighted the importance of risk and saving time when selecting the fund or funds. The importance of decentralization was also raised both in theory and in interviews with experts.

Keywords Fund, share, risk, decentralization, saving
Pages 24 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Mitä ovat rahastot?	2
2.1	Osakerahastot	3
2.2	Korkorahastot	4
2.3	Yhdistelmärahastot	5
2.4	Indeksirahastot	7
2.5	ETF-rahastot	8
2.6	Rahastojen verotus	9
3	Mitkä tekijät vaikuttavat rahaston valintaan?	9
3.1	Sijoitussumma	10
3.2	Rahastojen kulut	10
3.3	Sijoitushorisontti	12
3.4	Vastuullisuus	12
3.5	Rahastojen riski- ja tuotto-odotus	13
3.6	Informaatio	14
4	Maailman tilanteen vaikutus rahastoihin	15
4.1	Koronan vaikutukset	15
4.2	Sodan vaikutukset	16
4.3	Energiakriisin vaikutukset	16
5	Tutkimusmenetelmä	17
5.1	Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus	17
5.2	Haastattelut	17
6	Haastattelujen tulokset	18
6.1	Mitä olisi hyvä tietää ennen rahastosäästämisen aloittamista?	18
6.2	Miten säästäminen kannattaa aloittaa?	19
6.3	Mihin kannattaa sijoittaa 50€/kk ja mihin 500€/kk?	19
6.4	Kannattaako rahastoja hankkia pankin vai palveluntarjoajan kautta?	20
6.5	Milloin kannattaa myydä rahasto tai sen osuuksia?	20
6.6	Mitä rahastomuotoja asiakkaat valitsevat eniten?	21
6.7	Mitkä ovat rahastomuotojen isoimmat erot?	21

6.8 Yhteenveto	21
7 Johtopäätökset	22
Lähteet	25

1 Johdanto

Rahastot ovat kasvattaneet suosiotaan suomalaisten sijoituskohteena jo useiden vuosien ajan. Vuonna 2020 jo noin 1,7 miljoonaa suomalaista omisti sijoitusrahastoja tai kotimaassa noteraattuja pörssiosakkeita. Tilastokeskuksen mukaan sijoitusrahastojen suosio on kasvanut tasaisesti vuosien saatossa. Rahastoihin sijoittaneista 50% oli naisia ja 50% miehiä, eli sijoittamisesta ei voida puhua minään rikkaiden herrojen harrastuksena.

Sijoitusrahastojen varallisuuden mediaani oli vuonna 2020 sekä naisilla, että miehillä 4000€. (Salkunrakentaja, 2022)

Rahastojen suosiolle on useita syitä, mutta ennenkaikkea rahastoista puhutaan tänä päivänä enemmän ja niiden hankkiminen on huomattavasti helpompaa. Kovin paljoo ei tarvitse tietää, että voit hankkia itsellesi omistuksia. Mikäli tietoa ei ole yhtään, on onneksi apua saatavilla useista paikoista. Saatavuuden parantuessa on myös kilpailu koventunut.

Rahastoja voi hankkia niin oman pankin, kuin myös kotimaisten tai ulkomaisten palveluntarjoajien kautta. Pohjoismaiden suurin palveluntarjoaja ruotsalainen Nordnet on perustettu vuonna 1996, mutta se on lähivuosina saavuttanut suuren suosion myös suomalaisten keskuudessa.

Vastuullisuus ja kestävä kehitys nostavat jatkuvasti päätään ja tämä näkyy myös rahastosijoittamisessa. Uusia kestäväkehityksen rahastoja on tullut ja tulee tasaisesti lisää. Tämä saattaa olla jollekin henkilölle ehdoton ehto, jotta sijoittamista voidaan edes harkita. Toiset haluavat sijoittaa osakkeisiin, toiset haluavat sijoittaa Aasian markkinoille. Rahastoja on todella kattavasti erilaisia ja toiset soveltuvat pitkäaikaiseen säästöön ja toisilla säästöaika voi olla lyhyempi. Rahastoissa kurssit voivat olla maltillisia tai heilahdella voimakkaasti, varmaa on kuitenkin se, että paras päivä aloittaa sijoittaminen on tänään.

Työn tavoitteena on antaa käsitys rahastoista, erilaisista rahastomuodoista sekä tekijöistä, jotka vaikuttavat rahastomuodon valintaan. Ennen kaikkea tarkoitus on selvittää vastaus kysymykseen: mitkä tekijät vaikuttavat sijoitusrahaston valintaan? Työ on tehty laadullisena tutkimusmenetelmänä ja tutkimusta varten on haastateltu viittä finanssialan ammattilaista.

2 Mitä ovat rahastot?

Sijoitusrahastoiksi kutsutaan rahastoja, joihin henkilöt voivat sijoittaa rahaa rahastoyhtiöiden hallinnoitavaksi. Rahastojen tarkoituksena on tuottaa rahasto-osuuksien omistajille voittoa, helppoutta sijoittamiseen ja paljon vaihtoehtoja sijoituksille. Vastineeksi sijoitusrahastojen tarjoamisesta, saavat rahastoyhtiöt palkkiotuoitoja asiakkailta. Rahastoja on monia erilaisia ja ne sijoittavat varojaan erilaisiin omaisuusluokkiin. Näitä omaisuusluokkia ovat muun muassa osakkeisiin, korkoihin, kiinteistöihin tai joukkovelkakirjoihin. Jokaisella rahastolla on strategia ja tietyt säännöt, joilla kyseiseen rahastoon sijoitetaan. Jokaisella rahastolla on myös salkunhoitaja tai salkunhoitotiimi, jotka ovat vastuussa rahaston sijoituksista. (Osakesijoittaja, 2022)

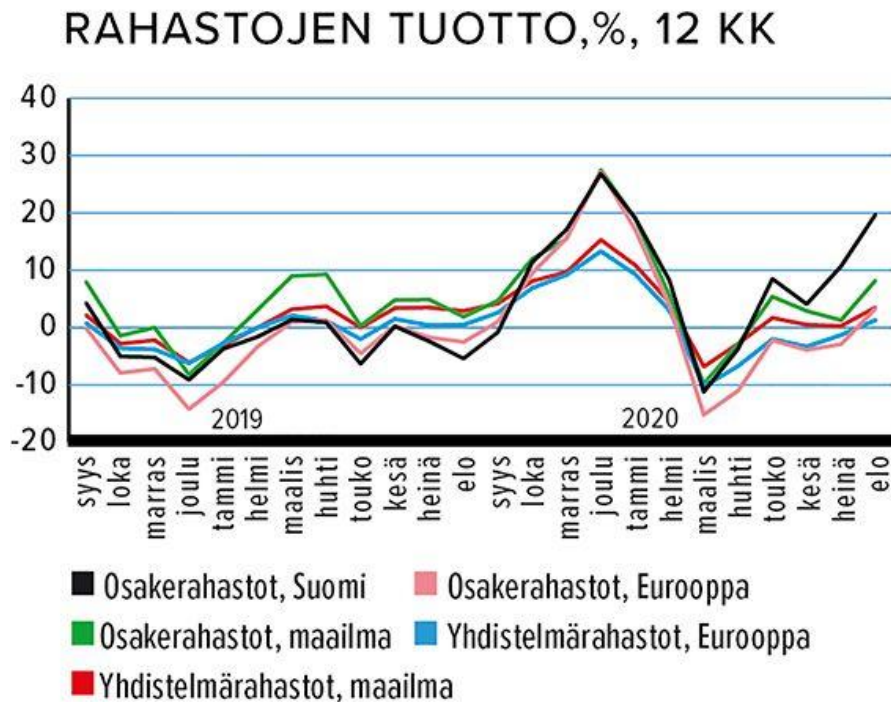
Rahasto-osuuksien arvot lasketaan ja julkaistaan joka päivä. Tämä tekee rahastojen seuraamisesta hyvin helppoa. Sijoitusrahaston etuna on, että arvopapereita ei tarvitse ostaa yksittäin. Rahastot antavat myös hyvän väylän sijoittaa markkinoille, joille piensijoittajan voi olla vaikea sijoittaa yksinään. Tällainen markkina on esimerkiksi kehittyvät maat. (Handelsbanken, 2022)

Rahaston arvo tai pääoma muodostuu rahasto-osuuksista. Joillekin rahastoille on tyypillistä, että niiden arvo heittelee voimakkaasti ylös ja alas. Toiset rahastot ovat maltillisempia ja niiden heilahtelu on tasaisempaa. Rahastot voidaan jakaa monella tavalla ja rahastoja on saatavilla niin maan, maanosan, toimialan tai riskin mukaan. Rahastoissa tärkeänä elementtinä nousee esiin riskit ja niiden sietäminen. Riskin puolesta rahastot voidaan jakaa kolmeen luokkaan. Matalan riskin, keskitason riskin ja korkean riskin rahastoihin. Osakerahastot kuuluvat korkean riskin rahastoihin, kun taas korko- ja yhdistelmärahastot enemmän matalan riskin rahastoihin. (Handelsbanken, 2022)

Yleisimpiä rahastomuotoja ovat osakerahastot, korkorahastot, yhdistelmärahastot, indeksirahastot ja ETF- eli indeksiosuusrahastot. Rahastoilla on erilaisia tuotto-odotuksia ja niitä on mahdotonta ennustaa etukäteen. Keskimääräinen tuotto korkorahastoille on 2-4%, yhdistelmärahastoille 3-6% ja osakerahastoille 4-8 %. Rahastoissa on myös kuluja, joita rahastoyhtiöt perivät. Tyypillisiä kuluja ovat merkintä- ja lunastuspalkkiot, hallinointipalkkiot ja tuottosidonnaiset palkkiot. Rahastot voidaan jakaa myös aktiivisiin ja passiivisiin rahastoihin. Aktiiviset rahastot ovat kuluiltaan korkeimpia, kun taas passiiviset ovat kuluiltaan matalimmasta päästä. Rahastojen tuotto verotetaan pääomatulona. Vuonna 2022 pääomatulovero on 30% 30 000 € asti ja tämän yli menevästä summasta 34%. Verot maksetaan vasta rahastoa lunastettaessa ja vero maksetaan vain tehdystä tuotosta eli voitosta. (Osakesijoittaja, 2022)

2.1 Osakerahastot

Osakerahastot sijoittavat nimensä mukaisesti eri yritysten osakkeisiin. Osakerahastot sopivat hyvin tilanteeseen, jossa sijoitusaika on pitkä. Osakerahastojen arvonkehitys seuraa osakemarkkinoiden kehitystä. Tästä syystä rahaston arvo voi nousta tai laskea hyvinkin nopeasti. Korkeaa riskiä kompensoidaan kuitenkin hajauttamalla sijoituksia useisiin kohteisiin. Osakerahastoiden riski on matalimmillaan, kun se sijoittaa yrityksiin maailmanlaajuisesti ja suurimillaan, kun rahasto sijoittaa yhteen maahan tai yhdelle toimialalle. Kun on kyseessä korkean riskin rahasto, on tällöin myös tuotto-odotuskin korkea. Pitkällä aikavälillä osakerahastolla voikin odottaa saavansa enemmän tuottoa, kuin esimerkiksi korkorahastolla. (Handelsbanken 2022)

Kuva 1. Rahastojen tuotto 12 kk ajalta (Suomen Sijoitustutkimus, 2020)

Ylläolevan kaavion mukaan vuonna 2020 parhaiten olivat tuottaneet osakerahastot Suomessa, maailmanlaajuisten osakerahastojen ollessa toisella sijalla. Osakerahastoilla heilahtelu on ollut myös runsainta. Rahastojen kriteereiksi on asetettu kolmen vuoden toimivuus, minimisijoitus enintään 5000 euroa ja kuukausisäästämisen mahdollisuus. (Taloustaito, 2020)

2.2 Korkorahastot

Korkorahastot sijoittavat erilaisiin korkotuotteisiin. Korkotuotteita voivat olla esimerkiksi joukkolainat, yrityslainat tai talletukset. Korkorahastot ovat yleensä pienen riskin rahastoja ja tästä syystä niiden tuotto-odotus on myös huomattavasti pienempi, kuin esimerkiksi osakerahastojen. Korkorahastotkin voidaan jakaa esimerkiksi lyhyen tai pitkän koron

rahastoihin. Lyhyen koron rahastot sijoittavat varansa pääsääntöisesti rahamarkkinasijoituksiin. Tällaisia kohteita voivat olla esimerkiksi valtioiden, yritysten tai pankkien liikkeelle laskemat korkoinstrumentit. Lyhyen koron rahastolla sijoitusaika on lyhyempi verrattuna pitkän koron rahastoihin. Pitkän koron rahastot taas sijoittavat varansa esimerkiksi valtioiden, yritysten tai pankkien liikkeelle laskemiin joukkovelkakirjalainoihin. (Alexandria, 2022)

Korkorahastoissa tuotto-odotus on melko alhainen ja yleensä puhutaan noin 2-4% vuosittaisesta tuotto-odotuksesta. Tuotto syntyy, kun rahaston sisältämille velkakirjoille maksetaan korkoa. Pienen tuotto-odotuksen vuoksi myös arvovaihtelu on pienempää ja maltillisempaa. (Osakesijoittaja, n.d.)

Rahastoluokka	Tuotto 6 kk	Tuotto 1 v	Rahasto- pääoma, mrd euroa
Pitkä korko luokitellut yrityslainat euroalue	-7.0 %	-7.1 %	13.7
Pitkä korko valtoriski euroalue	-6.9 %	-6.9 %	5.7
Yhteensä	-7.0 %	-7.1 %	19.4

Kuva 2. Korkorahastojen tuotto 12kk ajalta (Suomen sijoitustutkimus, 2022)

2.3 Yhdistelmärahastot

Osakerahastojen sijoittaessa yritysten osakkeisiin ja korkorahastojen sijoittaessa erilaisiin rahamarkkinasijoituksiin ja arvopapereihin, yhdistelmärahastot sijoittavat varansa kumpaankin edellämainituista. Yhdistelmärahastoilla riskiä ja tuotto-odotusta voi säätää todella helposti. Mitä enemmän rahastossa on osakkeita, sitä korkeampi on riski ja sama toisinpäin. Pitää siis muistaa, että yhdistelmärahastoissa on suurempi riski, kuin korkorahastoissa. Yhdistelmärahastot ovat suomalaisten suosiossa ja syystä. Sijoitusten hajauttaminen on yksi parhaista tavoista pienentää sijoitussalkun riskejä ja yhdistelmärahasto hajauttaa todella tehokkaasti. Yhdistelmärahastot pyrkivät saamaan tasaista tuottoa kaikissa markkinatilanteissa. Osakemarkkinoiden epävarmuus aiheuttaa usein laskupaineita osakkeisiin ja nousupaineita korkosijoituksiin. Tällaisessa tilanteessa

korkosijoitusten arvot nousevat ja sama käy yhdistelmärahastojen korkosijoituksille (Salkunrakentaja, 2019)

Yhdistelmärahastot voidaan jakaa kolmeen eri luokkaan, jotka ovat matala-, neutraali- ja korkeariskiset rahastot. Matalariskisissä yhdistelmärahastoissa on salkun sisällöstä noin 20-30 % osakkeita ja 70-80 % korkosijoituksia. Neutraaliriskisissä sisältö on noin 50 % ja 50 %. Korkeariskisessä yhdistelmärahastossa on puolestaan osakkeiden osuus tuo 70-80 % ja korkosijoitusten 20-30 %. Säästäjä voi oman valita itselleen sopivan ratkaisun oman riskiluokkansa mukaan. Yhdistelmärahastot ovat suosittuja ja melko helppoja aloittelevalle sijoittajalle. (Sijoittaja.fi, 2022)

POP OPTIMI

Morningstar: ★★★★★

Arvo päivä: 1.11.2022

Arvo: 1,89 €

1 päivä
+0,53 %

1 kk
+1,62 %

3 kk
-6,61 %

12 kk
-13,10 %

3 v
+1,44 %

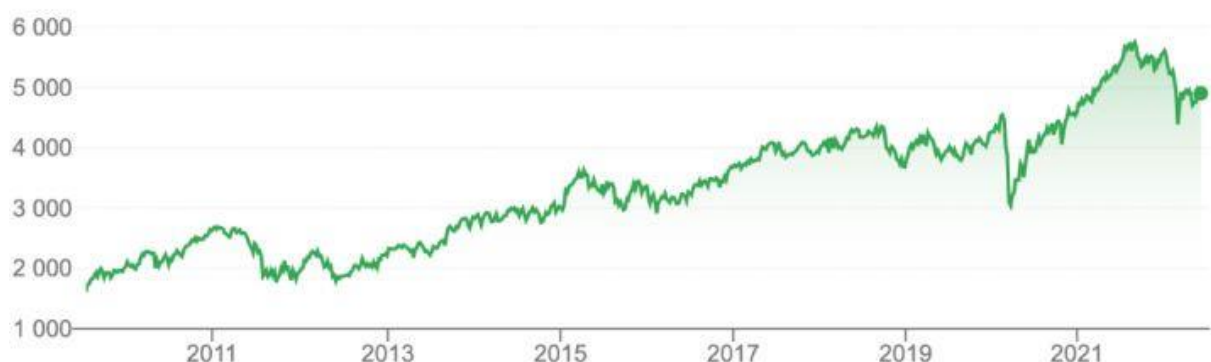
Kuva 3. POP Optimi yhdistelmärahaston tuotto 3v. (POP Pankki, 2022)

Ylläolevan kuvan lukuja tarkastellessa käy ilmi, että yhdistelmärahastotkin ovat kokeneet arvон alentumaa Ukrainan sodasta johtuen. Kyseinen POP Optimi yhdistelmärahasto on vuoden ajalta yli 13 % miinuksella, mutta viimeisen kolmen vuoden aikana se on kuitenkin lähes 1,5 % plussalla. Ensin korona heilautteli kurssseja ja nyt sota sekä energiakriisi. Pörssisäätiö, Suomen osakesäästäjät ja Viisas raha teettivät toukokuussa kyselyn, jonka mukaan sota ja inflaatio ovat nyt sijoittajan suurimmat riskit. (Taloustaito, 2022)

2.4 Indeksirahastot

Indeksirahastot seuraavat nimensä mukaisesti aina tiettyä indeksiä ja ne ovat passiivisia osakerahastoja. Rahasto voi esimerkiksi seurata OMXH 25 (Helsingin pörssin 25 vaihdetuinta osaketta) indeksiä. Indeksirahasto on sijoittajalle melko helppo, sillä se ei vaadi juurikaan tarkkailua tai aktiivisutta. Indeksirahastolle on tyypillistä, että ne ovat todella hyvin hajautettuja sekä kustannustehokkaita. Indeksirahasto eroaa myös tavallisista sijoitusrahastoista. Indeksirahaston osakkeilla ei käydä aktiivista kauppaa, vaan kauppaa käydään ainoastaan indeksin muuttuessa, esimerkiksi 2-4 kertaa vuodessa. Jos sijoittaja tykkää seurata osakemarkkinoita ja yksittäisiä yhtiöitä, voi osakesijoitukset olla parempi vaihtoehto. Mikäli sijoittajaa ei kiinnosta perehtyä asiaan kovin tarkasti, mutta hän haluaa parempaa tuottoa kuin tililtä, on indeksirahasto oivallinen valinta. (Osakesijoittaja, n.d.)

Indeksirahaston ollessa passiivinen rahasto, on sen kulut myös todella edulliset. Indeksirahastoissa äkillisiä muutoksia ei välttämättä tapahdu, mikä voi tuntua joidenkin mielestä tylsältä, jos verrataan perinteiseen osakerahastoon, jossa heilahtelut ovat yleisiä ja usein myös voimakkaita. Monesti indeksirahasto saattaa sijoittaa juuri yhteen tiettyyn maahan, mistä syystä on hyvä katsoa esimerkiksi muutama eri indeksi, jotta saa hajautettua salkkua paremmin. Indeksirahastoon sijoittaessa on tuotto keskimääräinen indeksin tuotto. Esimerkiksi Helsingin pörssi on tuottanut keskimäärin noin 7 % vuodessa. (Osakesijoittaja, n.d.)

Kuva 4. OMX Helsinki 25 kurssikehitys vuosina 2010-2022 (Sijoittaja.fi, 2022)

Yllä olevasta kaaviosta käy ilmi sama ilmiö, joka on korostunut lähes jokaisessa rahastotyyppissä. 2020 vuoden alkupuolella korona teki loven indeksin kehitykselle. Tästä markkina kuitenkin korjaantui melko ripeästi ja jatkoi tasaista nousuaan. Helmikuussa 2022 Venäjän hyökkäyssodan jälkeen kurssit painuivat taas alaspäin ja nyt kehitys on ollut vähäistä. (Taloustaito, 2022)

2.5 ETF-rahastot

ETF- eli Exchange Traded Fund-rahasto tarkoittaa pörssinoteerattua rahastoa. ETF-rahastoa voi ostaa ja myydä pörssissä samalla tavalla, kuin osakkeita. Tavalliseen rahastoon sijoittamalla, tehdään merkintöjä rahastoyhtiöiden kautta, mutta ETF-rahastoja sijoittajat myyvät ja ostavat suoraan toisiltaan. Tämä tarkoittaa sitä, että kun teet oston saat omistukset välittömästi itsellesi. Tavallisissa rahastoissa ostotoimeksianto tapahtuu jopa päivien viiveellä. ETF-rahastot ovat kasvattaneet suosiotaan valtavasti, koska niissä on alhaiset kulut ja todella monipuolinen valikoima. ETF-rahastoja on yli 7000 ja niihin on sijoitettu yli 6000 miljardia dollaria. (Sijoittaja.fi, n.d.)

Suurinosa ETF-rahastoista on osakerahastoja, mutta myös korko-ETF:iä löytyy. ETF-rahastot ovat varsinkin yhdysvalloissa suuressa suosiossa, mutta Euroopassa tullaan kovaa perässä. ETF-rahastoja ollessa yli 7000, on näistä vain yksi suomalainen. OMXH 25 ETF (OMX Helsinki pörssinoteerattu rahasto UCITS ETF) täytti tiistaina 8. helmikuuta 2022 20 vuotta. ETF-rahastot pyrkivät myös jäljittelemään jotain markkinaindeksiä. Edellämainitun rahaston vertailuindeksi on OMX Helsinki 25- osakeindeksi. Rahasto on hyvää painaa mieleen, sillä suomalainen yksityissijoittaja ei voi ostaa amerikkalaisia ETF-rahastoja. Syynä tähän on AIFM (Alternative Investment Fund Managers)- direktiivi, joka takaa yksityissijoittajille sijoittajansuojaa. Tämä koskee nimenomaan ei ammattimaisia sijoittajia. (Pörssisäätiö, 2022)

2.6 Rahastojen verotus

Rahasto-osuuksista saatu tuotto on veronalaista tuloa. Tämä tarkoittaa sitä, että sijoittajan tekemää voittoa veroitetaan pääomatuloveron alaisesti. On olemassa kaksi erilaista rahasto-osuutta, jotka ovat tuotto-osuudet ja kasvuosuudet. Tuotto-osuus verotetaan joka vuosi. Sijoittajan itse ei kuitenkaan tarvitse asiasta olla huolissaan, vaan rahastoyhtiö tekee tuotosta 30 % ennakonpidätyksen maksun yhteydessä ja tekee tilityksen verohallinnolle. Kasvuosuuksien osalta verotus tapahtuu vasta, kun sijoittaja myy rahasto-osuuden. Rahastojen voitoista voi kalenterivuoden aikana myydä verovapaasti enintään 1000 euroa. Vero voitoista on 30 % 30 000 euroon asti ja tästä yli menevästä summasta 34 %. (Verohallinto, 2021)

Sijoittamiseen liittyy aina riskejä, joka tarkoittaa, että tappioitakin syntyy. Mikäli rahasto-osuuksien arvo laskee ja sijoittaja päättää myydä tappiolla, muodostuu veroukseen ilmoitettavaa luovutustappiota. Nämä tappiot voidaan vähentää kaikista pääomatuloista. Jos sijoittajalla ei ole pääomatuloja tai luovutustappiot ovat suuremmat kuin pääomatulot, siirtyy vähennys seuraaville viidelle vuodelle. (Verohallinto, 2021)

3 Mitkä tekijät vaikuttavat rahaston valintaan?

Tässä kappaleessa käydään läpi erilaisia tekijöitä, jotka on hyvä huomioida rahastoa valittaessa. Rahastoja on saatavilla pankkien ja rahastoyhtiöiden kautta. Toisissa rahastoissa on salkunhoitaja ja toiset ovat passiivia rahastoja. Kaikissa rahastoissa on omat kulunsa ja niihin kannattaa tutustua, ettei tule yllätyksiä myöhemmin. Kulut eivät ole ainoa asia, joka erottaa rahastoja toisistaan. Rahastoja valittaessa on hyvä tehdä suunnitelma ja yrittää pysyä siinä mahdollisimman tarkasti. Mikä on säästämisen tarkoitus? Säästätkö itsellesi eläkepäiviä varten, haluatko hankkia oman asunnon tai kesämökin vai haluatko kenties säästää mahdollista jälkikasvua varten? On myös hyvä tiedostaa, että aina kun rahastoon tai rahastoihin säästetään, siihen liittyy riski ja kannattaakin pohtia, että kuinka suuren riskin on valmis kestämään.

Kun päätös säästämisen aloittamisesta on syntynyt, on hyvä pohtia, että ostetaanko rahasto-osuuksia suoraan jonkun palveluntarjoajan kautta vai halutaanko lähteä säästämään pankin kautta, jolloin saa avukseen sijoitusneuvojan. Sijoitusneuvoja kertoo tarkasti esimerkiksi eri rahastojen kuluista, mutta palveluntarjoajilta hankittaessa jää kulujen punnitseminen omalle vastuulle. Väylän valinnan jälkeen voi valita rahaston ja summan, jonka sinne haluaa laittaa, säästäjä voi myös valita, että haluaako hän alkaa kuukausittaisen säästämisen.

Yksinkertaisimmallaan säästäminen on näin helppoa, on olemassa kuitenkin monia seikkoja, jotka on hyvä ottaa huomioon ja näitä seikkoja käydään läpi tässä luvussa.

3.1 Sijoitussumma

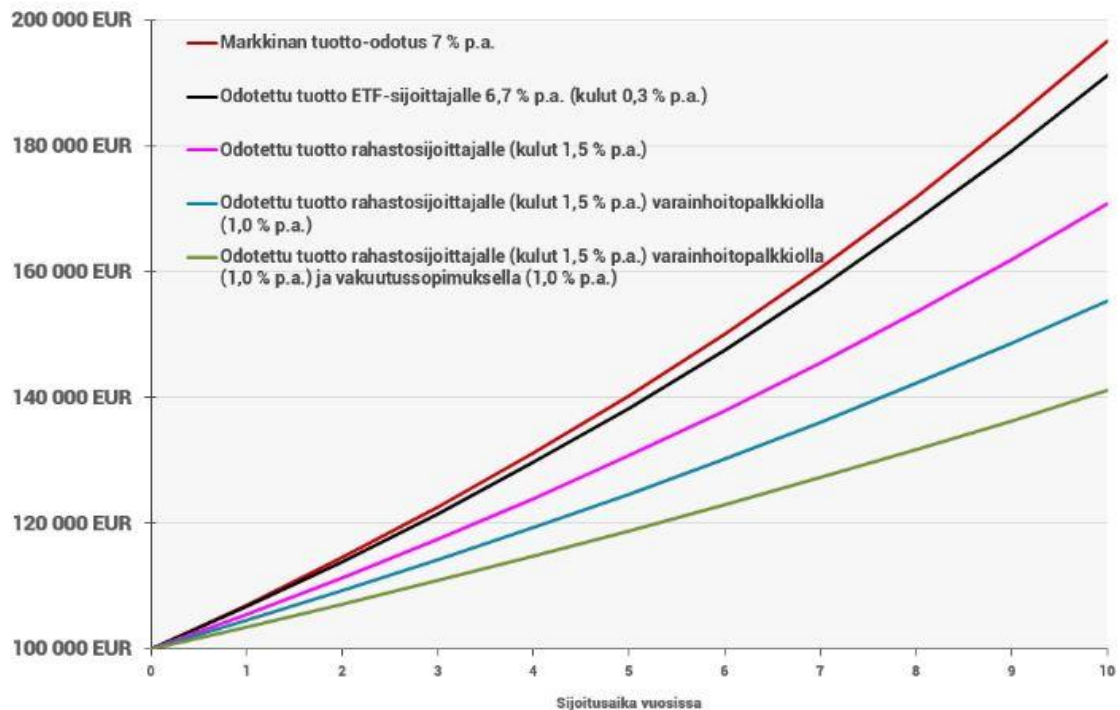
Säästämistä aloittaessa on hyvä tehdä päätös sijoitussummasta. Kuinka suuri on rahallinen määrä, jonka aion pistää säästöön. Halutaanko mahdolliset säästöt hajauttaa useampaan rahastoon ja useisiin toimialoihin tai maa-alueisiin. Summaan saattaa vaikuttaa myös, että onko tarkoituksena sijoittaa ylimääräisiä varoja tuottoa varten vai onko tarkoitus säästää esimerkiksi asuntoa tai eläkettä varten. Mikäli säästettävä summa on muutama tuhat euroa, voi hajauttaminen olla liian kallista saavutettaviin hyötyihin verrattuna. (Puttonen & Reponen, 2011)

Rahastosäästämisen hyvä puoli on, että se on todella joustavaa. Tilanteen muuttuessa voi esimerkiksi tehtyä kuukausisäästösopimusta muuttaa, eikä siitä tule mitään kustannuksia. Kuvitellaan, että säästäjä on säästänyt kaksi vuotta 50€/kk, mutta hänen taloudellinen tilanteensa heikkenee. Hän voi joko keskeyttää säästösopimuksen, kuitenkin nostamatta varoja tai hän voi laskea säästösopimuksen summaa esimerkiksi 20€/kk. Säästämisen aloittaessa voi myös tehdä kertamerkinnän tai –merkintöjä. Myös missä tahansa vaiheessa voi kertsijoituksia tehdä ja se voikin olla kannattavaa, sillä silloin saa kerralla enemmän rahasto-osuuksia. (Osakesijoittaja, n.d.)

3.2 Rahastojen kulut

Kaikissa rahastoissa on jonkinlaisia kuluja, mutta niissä voi olla huomattaviakin eroja. Joissain rahastoissa maksat rahasto-osuuksien hankkimisesta ja niiden myymisestä. Tällöin puhutaan

merkintä- ja lunastuspalkkiosta. Rahastoyhtiöt voivat myös periä hallinnointipalkkioita, joka on kiinteä korvaus esim. analyysien, raportoinnin ja arvonlaskennan kustannuksista. Hallinnointipalkkiot ovat niin sanottuja juoksevia kuluja. Rahastoa valittaessa on oltava tarkkana kulujen kanssa, sillä pitkällä aikavälillä rahastojen kulut voivat syödä ison siivun tuotosta, joka tekee luonnollisesti rahastosta vähemmän kannattavan säästövaihtoehdon. (Sijoitusrahastot, 2022)

Kuva 5. Kulujen vaikutus sijoitustoiminnan tulokseen. (Sijoittaja.fi, n.d.)

Kaikki kulut eivät kuitenkaan ole sijoittajan tiedossa etukäteen. Rahastojen avaintietoessitteessä mainitut kulut kertovat edellisen kalenterivuoden aikana veloitetut kustannukset. Näissä luvuissa ei ole mukana esimerkiksi rahaston arvopaperikaupan kustannuksia, eikä mahdollisia tuottosidonnaisia palkkioita. Hallinnointipalkkio ja rahastojen juoksevat kulut on todella suuri merkitys lopputulokseen. Ylläolevassa kaaviossa on esitetty 100 000 euron kertsijoituksen lopputulos erilaisilla kulu vaihtoehdoilla, tuotto-odotuksen ollessa 7 %. ETF- ja indeksirahastot, joiden kulut ovat todella alhaiset tuottavat lähes kaksinkertaisen määrän alkuun verrattuna. Nämä rahastot ovatkin todella hyviä

vaihtoehtoja, sillä niiden kulut ovat alhaisimmasta päästä. Vuosittaisen kulun ollessa 1,5 % on loppulos rahastossa jo paljon heikompi, sillä kulut syövät loppusummasta lähes 20 000. Kaavion alemmissä käyrissä on mukana aina jokin ylimääräinen kulu ja tästä näkee suoraan, kuinka tuotto vähenee erilaisten kulujen lisääntyessä. (Sijoittaja.fi, n.d.)

3.3 Sijoitushorisontti

Ennen rahastosäästämisen aloittamista on hyvä miettiä, että mitä varten säästää ja kuinka pitkän ajan kuluttua varat on tarkoitus nostaa. Alussa kannattaa myös pohtia, että onko tarkoituksena tehdä kertasijoituksia vai halutaanko aloittaa kuukausisäästäminen. Toinen säästäjä voi haluta säästää isompaa hankintaa, kuten autoa tai asuntoa varten. Toinen taas säästää vuosien tai vuosikymmenten päähän eläkettä ajatellen ja jotkut säästävät esimerkiksi lapsia tai lapsenlapsia varten. (Puttonen & Reponen, 2011)

Säästöajan miettiminen voi auttaa esimerkiksi rahaston valinnassa, esimerkiksi osakerahastoja pidemmälle ajalle ja korkorahastoja lyhyemmälle ajalle. Säästämistä aloittaessa on myös hyvä miettiä, että tarvitseeko säästöistä nostaa säännöllistä tulovirtaa vai riittääkö pääoman arvon nouseminen. Yhdysvalloissa Sijoitusrahastoyhdistyksen tekemän tutkimuksen mukaan 92 % amerikkalaisista säästää eläkettä varten. Suomessa tehdyn vastaavan Taloustutkimuksen mukaan eläkkeeseen säästää vain noin 12 %. Amerikassa eläke on siis suurin syy säästämiseen. Suomessa taas yleisin säästämisen syy on ”pahan päivän varalle” säästäminen, näin ainakin vastasi 44 % vastaajista. (Puttonen & Reponen, 2011)

3.4 Vastuullisuus

Vastuullisuuden korostuessa päivä päivältä yhä enemmän, ei ole ihme, että myös rahastoyhtiöt ovat alkaneet tarjoamaan vastuullisia rahastoja. Vastuullisesta sijoittamisesta voidaankin puhua megatrendinä. Vastuulliseen sijoittamiseen liittyy vahvasti termi ESG. ESG tulee seuraavista englanninkielisistä sanoista: Environmental (Ympäristötekijät), Social, (Sosiaaliset tekijät) ja Governance (Hyvän hallintotavan tekijät). Ympäristötekijät pitävät sisällään kestävän kehityksen, luonnon monimuotoisuuden sekä energiakysymysten huomioimista. Sosiaalisilla tekijöillä käsitellään työoloja, yhteiskunnallisia asioita,

ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa. Hyvään hallintotapaan kuuluu verojen maksaminen, hallitusten riippumattomuus sekä korruption vastainen toiminta. (POP Pankki, 2022)

Vuonna 2019 vastuullisiin ETF-rahastoihin sijoitettiin 28 miljardia euroa, kun taas vuotta myöhemmin 2020 niihin sijoitettiin jo 85 miljardia euroa. ETF-rahastojen lisäksi tarjolla on vastuullisia korko-, yhdistelmä- ja osakerahastoja. Rahaston nimessä ei välttämättä mainita vastuullisuutta, mutta todella moneen rahastoon se on silti integroitu ja rahastoyhtiöt lisäävät valikoimaansa uusia vastuullisia vaihtoehtoja säännöllisesti. Vuonna 2021 sijoittaja.fi löysi Suomen pankin sijoitusrahastolistalta 26 vastuullista osakerahastoa, yhdeksän vastuullista korkorahastoa ja neljä vastuullista yhdistelmärahastoa. (Sijoittaja.fi, 2021)

3.5 Rahastojen riski- ja tuotto-odotus

Rahastojen riski ja tuotto-odotus kulkevat käsi kädessä. Mitä suurempi on rahaston riski, sitä suurempi on myös sen tarjoama mahdollinen tuotto. Ilman riskiä, ei voi saada tuottoa. Rahastosäästämistä aloittaessa ja rahastoa valittaessa on hyvä kysyä itseltään, että mikä on maksimitappio, jonka on valmis sietämään. Mikäli pienikin kurssien notkahdus aiheuttaa mielipahaa ja unettomia öitä, ei isoriskinen osakerahasto ole oikea vaihtoehto tässä tapauksessa. Jos oma riskinsietokyky on alhainen, voi olla hyvä valita korko- tai yhdistelmärahasto. Sijoittajan riskinsietokyky on koetuksella aidosti ensimmäistä kertaa vasta siinä vaiheessa, kun sijoituskohteen kurssit notkahtavat alaspäin. Hajautus on paras tapa alentaa rahastojen riskejä. Hajauttamalla maantieteellisesti, toimialoittain ja yksinkertaisesti useisiin rahastoihin, pienenee riski huomattavasti. Mikäli yksi sijoituskohteista alkaa tekemään tappiota, voi se neutralisoida toisen sijoituskohteen arvonnousulla. (Puttonen & Reponen, 2011)

Rahastot jaetaan tyypillisesti kolmeen riskiluokkaan. Nämä luokat ovat matalan, keskitason ja korkean riskin rahastot. Matalan riskin rahastoissa luonnollisesti myös tuotto-odotus on maltillinen ja niin edelleen. Hyvänä yleissääntönä pidetään, että mitä pidempään aiottaa säästää, sitä korkeamman riskin rahaston säästäjä voi valita. (Handelsbanken, 2022)

Kuva 6. Rahastojen riskitaso vaihtelee rahastokohtaisesti. (Handelsbanken, 2022)

Yllä oleva kaavio on oivallinen esimerkki eri riskiluokkaisten rahastojen käyttäytymisestä. Korkeariskisten rahastojen arvo heilahtelee eniten ja se voi nousta tai laskea voimakkaasti lyhyessäkin ajassa. Korkean riskin ja näin ollen korkean tuotto-odotuksen rahastoja ovat ennen kaikkea osakerahastot. Keskitason riskin rahastoissakin on heilahtelua, mutta se on huomattavasti maltillisempaa, kuin korkean riskin rahastoissa. Riskin ollessa maltillisempi, on myös tuotto-odotus pienempi. Keskitason riskiin kuuluu lähtökohtaisesti yhdistelmärahastot, jotka sijoittavat korkoihin sekä osakkeisiin. Myös jotkut hyvin maantieteellisesti hajautetut osakerahastot voivat kuulua keskitason riskin piiriin. Pikällä aikavälillä matalariskiset rahastot heilahtelevat selkeästi vähemmän, kuin muut riskitasot. Matalariskisiin rahastoihin kuuluu muun muassa lyhyen koron rahastot sekä yhdistelmärahastot, joissa osakkeiden osuus on niukka. (Handelsbanken, 2022)

3.6 Informaatio

Informaatiota sanotaan rahoitusmarkkinoiden polttoaineeksi. Hyvät ja kokeneet sijoittajat pystyvät hankkimaan ja käsittelemään informaatiota, jolla he voivat saada arvokasta

lisätietoa sijoituksiinsa. Mikäli ei ole aikaa tai kiinnostusta seurata markkinoiden kehitystä, voi olla viisasta valita hyvin hajautettu rahasto, joka taas pienentää riskiä. Rahastot ovat myös oivallinen valinta, jos ei ole tarvetta tietää sijoitussalkun tarkkaa sisältöä koko aikaa. (Puttonen & Reponen, 2011)

Sijoitusneuvojilta saa tätä arvokasta informaatiota ja he auttavat esimerkiksi rahastojen optimaalisesta verotuksesta. Salkunhoitajat myös seuraavat markkinoita säästäjän puolesta, mikä antaa säästäjällä ajan keskittyä muuhun. Mikäli aikaa ja mielenkiintoa markkinoiden seuraamiselle löytyy, on informaatiota saatavilla runsaasti ja tällöin voi rahasto-osuuksien hankinnan lisäksi tehdä esimerkiksi suoria osakesijoituksia. (Puttonen & Reponen, 2011)

4 Maailman tilanteen vaikutus rahastoihin

Maailman tapahtumat vaikuttavat suoraan rahastomarkkinoihin. Viimeisen muutaman vuoden aikana kurssit ovat heilahdelleet voimakkaasti. Jotkut toimialat ovat menettäneet markkina-arvoaan, kun taas toiset ovat kasvaneet erikoisolojen ansiosta. Korot ovat olleet pitkään alhaiset, mutta vuonna 2022 ne ovat nousseet hurjasti. Matalat korot ovat myös näkyneet pankkitilien koroissa, jonka takia myös rahastot ovat kasvattaneet suosiotaan. Kiihtyvä inflaatio vaikuttaa myös kokonaisuudessaan markkinaan. Tuotteiden hinnat nousevat, komponeintesta on pulaa. Tällaiset tekijä heilauttelevat markkinaa. (Salkunrakentaja, 2022)

4.1 Koronan vaikutukset

Koronavirus heilutti markkinoita rajusti vuonna 2020. Heiluntaa oli ympäri maailmaa ja siitä uutisoitiin runsaasti. Koronapandemian alettua vuonna 2020 alkoi suomalaisten suosio rahastoja kasvaa ennennäkemättömästi. Yksinään pohjoismaiden suosituimpaan palveluntarjoajaan Nordnetiin liittyi vuonna 2020 melkein 100 000 uutta suomalaista asiakasta. Nordealle asiakkaita tuli 20 000. Koronan alettua kurssit tulivat voimakkaasti alas, mutta tämä romahdus kesti vain pari kuukautta, kun normaalisti romahdukset voivat kestää jopa 1-1,5 vuotta. (Helsingin uutiset, 2021)

4.2 Sodan vaikutukset

Venäjän hyökättyä Ukrainaan helmikuussa 2022 tapahtui markkinoilla taas notkahdus. Monet suomalaiset yhtiöt vetäytyivät Venäjältä pois sodan alkamisen jälkeen ja moni yritys joutui myymään toimintansa todella alhaiseen hintaan. Tällä on ollut vaikutuksia yritysten liiketoimintaan ja pörssissä osakkeet tulivatkin tästä syystä voimakkaasti alas. Suomessa osakekurssit putosivat alemmalle tasolle, kuin useimmissa maissa. Markkina kuitenkin korjasi itsensä jälleen nopeasti ja maaliskuussa suomalaiset ostivat enemmän kuin myivät. Pörssisäätiö, Suomen osakesäästäjät sekä Viisas Raha- lehti toteuttivat barometrikyselyn maalis-huhtikuun aikana. Kyselyn mukaan noin 30 % vastaajista kertoi, että sodan takia he ovat passivoituneet sijoitustensa suhteen. Sodan eskaloitumista suurimpana riskinä piti 63%. Tämä ei kuitenkaan ole sijoittajien mielestä suurin riski. Suurimpana riskinä pidetään inflaation kiihtymistä. (Salkunrakentaja, 2022)

4.3 Energiakriisin vaikutukset

Venäjän hyökättyä Ukrainaan myös energian hinta on noussut Euroopassa huimasti. Energiakriisillä on todennäköisesti pitkäaikaisia vaikutuksia euroalueen talouskehitykseen, joka tulee näkymään markkinoilla. Alkuvuonna 2022 talous elpyi euroalueella koronapandemian jäljiltä ja talous kasvoi jopa odotettua nopeammin toisella vuosineljänneksellä. Kasvu kuitenkin heikkenee vuoden loppua kohden, koska sodalla on isot vaikutukset suoraan energiaan ja komponentteihin. Syyskuussa 2022 Euroopan keskuspankki eli EKP ennusti talouden kasvavan vuonna 2022 3,1 %, mutta vuonna 2023 vain 0,9 %. Täten energiakriisi hyydyttää Suomen talouskasvun. (Euro & Talous, 2022)

Energiakriisin myötä on euroalueen julkiselle taloudelle tullut lisää haasteita. Lisäksi kiihtyvä inflaatio on saanut Euroopan keskuspankin aloittamaan rahapolitiikkansa kiristämisen. Korkoja on nostettu vuonna 2022 jo useasti ja EKP:n neuvosto pitää todennäköisenä, että korkoja tullaan nostamaan vielä useaan otteeseen. Tämä näkyy siinä, että esimerkiksi pankkien myöntämien lainojen korot ovat alkaneet nousemaan. Toisaalta korkojen nouseminen tarkoittaa myös talletuksille parempaa korkoa, mutta seuraus ei tapahdu välittömästi. (Euro & Talous, 2022)

5 Tutkimusmenetelmä

Tutkimus suoritettiin laadullisella tutkimusmenetelmällä, haastattelemalla viittä finanssialan ammattilaista. Haastattelut suoritettiin kasvokkain tai Teamsin välityksellä ja yhteen haastatteluun meni keskimäärin 20 minuuttia. Kaikki haastateltavat ovat tekemisissä rahastojen ja muiden sijoitusten kanssa päivittäisessä työelämässä. Haastatteluissa seurattiin samaa runkoa, joka koostui seitsemästä kysymyksestä. Keskustelut olivat kuitenkin avoimia, joten joidenkin haastateltavien kanssa keskustelu meni omalla painollaan enemmän tiettyyn osa-alueeseen. Tutkimusta varten on myös perehdytty kirjalliseen materiaaliin rahastoihin, osakkeisiin, sijoittajiin ja pankkeihin liittyen.

5.1 Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus

Laadullista tutkimusta kutsutaan kvalitatiiviseksi tutkimukseksi. Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä eroaa määrällisestä eli kvantitatiivisesti tutkimusmenetelmästä siten, että laadullisessa tutkimuksessa pyritään hahmottamaan kohteen laatua, merkitystä ja ominaisuuksia kokonaisvaltaisesti, kun taas määrällisessä tutkimusmenetelmässä yritetään tulkita kohdetta numeroiden ja tilastojen avulla. (Jyväskylän yliopisto, 2021)

5.2 Haastattelut

Haastattelulla tarkoitetaan vuorovaikutteista aineistonhankintamenetelmää, jossa tutkija osallistuu aineiston tuottamiseen. Haastattelutyyppejä on erilaisia ja niitä voidaan jakaa muun muassa haastattelijan ja haastateltavan vuorovaikutuksen määrän mukaan. On olemassa avoimia haastatteluja, joita kutsutaan strukturoimattomiksi haastatteluiksi. Puolistrukturoitu haastattelu eli teemahaastattelu, sekä lomakehaastattelu, joita kutsutaan strukturoiduiksi haastatteluiksi. Haastattelumuotojakin on erilaisia ja näitä voivat olla esimerkiksi asiantuntija-, teema- tai ryhmähaastattelu. Haastattelut on hyvä tallentaa jossain muodossa, esimerkiksi äänittämällä, tekemällä muistiinpanoja tai täyttämällä lomake. (Jyväskylän yliopisto, 2021)

Tutkimuksen haastattelut on suoritettu kesä-syyskuussa 2022. Haastattelut on tehty teemahaastatteluina. Jokainen haastateltava puhuu omasta kokemuksestaan, mutta myös pankkimaailman antamien direktiivien mukaan. Haastatellut henkilöt työskentelevät kaikki samassa organisaatiossa, jolla on vaikutusta esimerkiksi rahastojen nimien ja rakenteiden listaamiseen. Haastattelut tukivat hyvin käsitteistöä, mutta niistä sai myös erittäin arvokkaita näkökulmia rahastoihin ja niihin liittyviin tekijöihin.

Haastattelujen runkokysymykset olivat seuraavat:

Mitä olisi hyvä tietää ennen rahastosäästämisen aloittamista?

Miten säästäminen kannattaa aloittaa?

Mihin 50€/kk kannattaa sijoittaa ja mihin 500€/kk?

Kannattaako rahastoja hankkia pankin vai palveluntarjoajan kautta?

Milloin kannattaa myydä rahasto tai sen osuuksia?

Mitä rahastomuotoja asiakkaat valitsevat eniten?

Mitkä ovat rahastomuotojen isoimmat erot?

Kysymykset laadittiin ennen kaikkea kuluttaja-asiakkaan näkökulmasta.

6 Haastattelujen tulokset

Tässä osiossa käydään haastattelujen tulokset läpi kysymys kysymykseltä

6.1 Mitä olisi hyvä tietää ennen rahastosäästämisen aloittamista?

Rahastosäästämisen aloittaminen ei vaadi tietoa käytännössä lainkaan. Tärkeintä on, että asiakas tietää, mitä säästämisellä haetaan. Miksi asiakas haluaa säästää ja mitä varten.

Pankeissa tehdään kaikille soveltuvuusarvio, jossa käydään läpi asiakkaan mieltymyksiä esimerkiksi riskinsietokyvyn ja säästöajan suhteen. Säästäjän on hyvä tietää, että kun on olemassa riski, niin sijoitettuja varoja ei välttämättä saa koskaan takaisin ja se pitää hyväksyä. Asiakkaalle ei tule luvata mitään tuottoa, on vain tuotto-odotuksia. Jos asiakas tietää rahastoista itse jotain, käydään soveltuvuusarvio silti läpi, ellei asiakas tee hyvin selväksi, että hän ei kyseistä arviota halua. Palveluntarjoajilla tällaista selvitystä ei tehdä, joten tässä riskinsietokyky ja säästämisen syy korostuu entisestään, kun se jää käytännössä säästäjälle itselleen.

6.2 Miten säästäminen kannattaa aloittaa?

Asiantuntijoiden mukaan säästäminen kannattaa aloittaa nyt ja heti. Ei ole oikeaa aikaa, paitsi tämä hetki. Kuukausisäästäminen on kätevä tapa, jolloin saa hankittua rahastoa mahdollisesti edullisemmin kurssien heilahdellessa, eli puhutaan ajallisesta hajauttamisesta. Jos säästämistä aloittavalla henkilöllä on hyvä taloudellinen tilanne, voidaan alkuun tehdä kertasijoitus tai kertasijoituksia. Kuukausisäästämisen määrä on tietenkin aina asiakkaasta kiinni, mutta jo 50€/kk päästään hyvin mukaan ja sillä summalla alkaa kertyä pääomaa. Rahastoissa on hyvänä puolena se, että jos aloittaa säästämään 50€/kk ja taloudellinen tilanne heikkenee, voi summaa pienentää tai säästämisen laittaa kokonaan tauolle. Hajauttaminen maantieteellisesti ja toimialoittain tuli myös esille ja hajauttamista korostettiin haastatteluissa useaan otteeseen.

6.3 Mihin kannattaa sijoittaa 50€/kk ja mihin 500€/kk?

Tässäkin asiakkaan riskinsietokyky on isossa roolissa ja jokaisen kohdalla on eri tilanne, mutta lähtökohtaisesti 50€/kk on hyvä laittaa osakerahastoon. Jos on pitkä säästämisaika, on osakerahastoilla paras tuotto-odotus. 50€/kk kannattaa laittaa yhteen rahastoon, eikä tuota summaa ole järkevää lähteä hajauttamaan useampaan säästökohteeseen. Mikäli asiakkaalla on varaa ja halua säästää enemmän (esimerkkinä tuo 500€/kk) on se hyvä hajauttaa maantieteellisesti, toimialoittain ja ajallisesti. Säästäjän voi olla hyvä esimerkiksi laittaa viiteen eri rahastoon 100€/kk. Toiset rahastoista voi olla ison riskin rahastoja ja toiset pienempiriskisiä vakaamman tuotto-odotuksen rahastoja. Tämäkin pienentää riskiä pitkässä

juoksussa. Osa rahastoista voi olla parin vuoden ajalle ja osalla taas mahdollisesti säästää eläkepäiviä varten. Asiantuntijoiden mukaan isomman summan kohdalla voi olla ajoittain hyvä miettiä muitakin vaihtoehtoja kuin rahastoja.

6.4 Kannattaako rahastoja hankkia pankin vai palveluntarjoajan kautta?

Kaikki asiantuntijat työskentelevät pankissa, joten vastauksissa on todennäköisesti puolueellisuutta, mutta kukaan asiantuntijoista ei yksiselitteisesti suositellut vain pankin tarjoamia palveluja. Asiantuntijoiden mielestä aloittelevien ja ”tavallisten” säästäjien on helpompaa hankkia rahastonsa pankin kautta, koska pankista saat oman yhteyshenkilön, joka auttaa säästämiseen liittyvissä kysymyksissä. Pankit tarjoavat sijoitusneuvontaa, kun taas palveluntarjoajilla kyseistä palvelua ei lähes koskaan ole saatavilla. Kokeneemmat sijoittajat saavat todennäköisesti enemmän irti palveluntarjoajista, koska heillä on yleensä isompi valikoima. Koska pankit tarjoavat sijoitusneuvontaa, on pankeissa myös isommat kulut ja fakta on se, että palveluntarjoajien kautta saa asiakas edullisemmalla hinnalla rahastoja. Usein pankeilla veloitetaan merkintä- ja lunastuspalkkiot, kun taas palveluntarjoajalla näitä ei ole, mutta toki poikkeuksiakin löytyy suuntaan ja toiseen.

6.5 Milloin kannattaa myydä rahasto tai sen osuuksia?

Asiantuntijat painottivat tässäkin, että mennään aina yksilön ehdoilla ja säästäjän taloudellisen tilanteen mukaan. Tappiolla ei kuitenkaan kannata myydä, ellei ole aivan pakko. Mikäli haluaa pieniä voittoja silloin tällöin nostaa, kannattaa nostojen määrän olla alle 1000€/vuosi, jotta saa myydä verovapaasti. Rahastot ovat kuitenkin säästämistä varten ja niistä voi nostaa rahaa esimerkiksi matkustamista tai äkillisiä menoja varten. Rahastoiden varat eivät kuitenkaan ole samantien asiakkaan käytettävissä, vaan myynnin jälkeen menee noin kahdesta kolmeen päivää, ennen kuin ne ovat asiakkaan pankkitilillä. Kiteytettynä kuitenkin, että nostoja kannattaa tehdä hötkeylemättä ja tarpeen tullen, varsinkin jos rahasto on miinuksella. Tällöin ei säästäjän tarvitse realisoida tappiota.

6.6 Mitä rahastomuotoja asiakkaat valitsevat eniten?

Asiantuntijoiden mukaan yhdistelmärahastot ovat ainakin heidän asiakkaillaan ollut ylivoimaisesti suosituimpia. Yhdistelmärahastojakin on erilaisia ja niitä menee oikeastan kaikkia, mutta eniten menee rahastoa jossa sijoitetaan 35 % rahamarkkinoille, 50% joukkolainamarkkinoille, 10 % suomalaisille osakemarkkinoille ja 5 % eurooppalaisille osakemarkkinoille. Tämä rahasto on melko varovainen, sillä siitä voidaan sijoittaa maksimissaan 30 % osakemarkkinoille. Toinen suosituista vaihtoehtoista on kotimaan osakkeisiin sijoittava osakerahasto. Yhdistelmärahasto sopii paremmin lyhyemmän säästöajan haluaville säästäjille, kun taas osakerahastoon sijoittavalla on hyvä olla enemmän malttia ja riskin sietokykyä. Korkorahastoja ei kuulemma hirveästi valita, mutta tietenkin jokaisella rahastolla on omat ottajansa.

6.7 Mitkä ovat rahastomuotojen isoimmat erot?

Rahastomuodoissa ja itse rahastoissakin on todella paljon eroja. Rahastomuotojen erot ovat selkeästi nähtävillä jo siitä, että asiantuntijoiden vastauksissa on paljon eroavaisuuksia ja kaikki pitävät paikkansa. Rahastoja erottaa niiden sijoituskohteet. Toimiala, maanosa tai itse maa. Osakerahastoon säästäessä on hyvä olla kärsivällinen ja olla valmis kestämään kurssien voimakastakin heilahtelua. Lyhyempään säästämiseen voi olla esimerkiksi hyvä valita lyhyen koron rahasto. Eri tyyppiset rahastot reagoivat markkinaan eri tavalla, mikä myös erottaa niitä toisistaan. Eroja löytyy varmasti niin monia, kun löytyy rahastojakin, mutta varmaa on se, että niissä kaikissa on riskinsä ja voi olla, että säästäjä menettää kaikki säästönsä.

6.8 Yhteenveto

Haastattelut tukivat hyvin tutkimuksen teoriapohjaa, mutta käytännönläheinen lähestymistapa antoi myös paljon tärkeää tietoa teorian tueksi. Haastatteluissa korostui riskin merkitys ja se, että jokainen säästäjä on yksilö ja jokaiselle tehdään soveltuvuusarvio, ellei asiaks ehdottomasti halua sitä ohittaa. Säästäminen kannattaa aloittaa heti ja miettiä omaa riskinsietokykyään ja mitä tuottoa sijoituksilleen odottaa. Tämän jälkeen voi alkaa sijoittamaan esimerkiksi tuolla 50€/kk, joka asiantuntijoiden mukaan on jo hyvä summa

alkuun pääsemiseen. Maltti on tärkeää ja ei kannata hätiköidä, vaikka näkisikin oman rahaston hieman sukeltavan. Kun kurssit ovat alhaalla, saa niitä ostettua itselleen edullisemmalla hinnalla, mikä tasaa rahaston heilahtelua pitkällä aikavälillä. Haastattelujen kautta sai myös hyvää tietoa erilaisista rahastoista ja rahastotyypeistä ja ennen kaikkea asiantuntijoiden organisaation rahastoista. Koska kaikki haastateltavat työskentelevät samassa organisaatiossa, voi tuloksissa olla pientä puolueellisuutta, mutta ne ovat silti arvokas lisä tutkimuksen kannalta.

7 Johtopäätökset

Rahastosäästämisen aloittaminen on helppoa ja jokaiselle löytyy varmasti mieluinen kohde. Säästämisen voi aloittaa omatoimisesti palveluntarjoajien (Kuten Nordnet) kautta tai vaihtoehtoisesti kääntyä oman tai minkä tahansa pankin puoleen. Pankeissa työskentelee sijoitusneuvoja, jotka mielellään auttavat henkilöä pääsemään alkuun. Pankeissa kulut ovat yleensä hieman isommat, kuin palveluntarjoajilla, mutta pankeista saat neuvoa aina, kun tarvitset. Jos säästäjä haluaa ostaa rahastonsa itsenäisesti palveluntarjoajan kautta, onnistuu tämä helposti. Kun tili on luotu, voi tehdä pankkitalletuksen haluamallaan summalla ja mennä selaamaan rahastoja. Kun mieleinen rahasto on löytynyt, voi sitä ostaa haluamallaan summalla ja tämän jälkeen toimeksiannossa menee yhdestä kolmeen päivää.

Rahastosäästämiseen ei ole yhtä oikeaa tapaa, vaan tapoja on niin monia, kuin on säästäjiäkin. Rahastoa valittaessa on hyvä ottaa huomioon monia seikkoja sekä miettiä, mihin haluaa varojaan laittaa. Haastattelut tukivat teoriaa hyvin ja oli mielenkiintoista kuulla miten jotkut teemat toistuivat jokaisessa haastattelussa. Jokaisella on kuitenkin oma tapansa tehdä työtään, joka antoi tutkimustuloksiin sävyjä. Teoriaa tutkiessa tuli selväksi, että rahastoja on saatavilla kokoajan enemmän ja helpommin. Tämä näkyy suoraan siinä, että yhä useampi suomalainen säästää rahastoihin ja uskon, että trendi jatkaa nousuaan lähivuosina. Rahastojen hankkiminen on helppoa ja säästäjän ei tarvitse tietää mitään aloittaakseen säästämisen.

Rahastosäästämisessä on erittäin tärkeää tiedostaa riski ja pitää olla valmis myös menettämään sijoittamiaan varoja, sillä koskaan ei voi tietää mitä tuleman pitää.

Haastatteluissa jokainen haastateltava mainitsi riskin vähintään kerran ja se onkin yksi isoimmista tekijöistä, mikä tulee ottaa huomioon rahastosäästämässä. Riskillä voidaan tarkoittaa esimerkiksi osakemarkkinoiden romahtamista, jolloin osakekurssit lähtevät niin voimakkaaseen laskuun, että varat hupenevat todella nopeasti. Riski voi myös koskea yhtä tiettyä toimialaa tai esimerkiksi Aasian markkinoita. Korkeammalla riskillä säästäjä saa tietenkin myös korkeamman tuotto-odotuksen. Riskiä ei kannata siis pelätä, mutta on hyvä tiedostaa, että miksi korkeamman riskin rahastot saattavat heilahdella voimmaammin, kuin pienen riskin rahastot. Mikäli sijoitettavaa pääomaa on enemmän, kannattaa rohkeasti hajauttaa varoja useampiin rahastoihin riskin pienentämiseksi. Hajauttaminen on isoin tekijä riskien vähentämiseen. Mikään rahasto ei takaa varma tuottoa, vaikka se olisi ollut viimeisen 10 vuotta nousujohteinen. Elämme epävarmoja aikoja ja kurssit ovat tulleet koronan ja sodan seurauksena alas. Tämä tarkoittaa sitä, että nyt rahasto-osuuksia saa halvemmalla, mutta koska kurssit lähtevät nousemaan vai lähtevätkö ollenkaan, sitä ei voi koskaan tietää. Varmaa on kuitenkin se, että rahastosäästäminen kannattaa aloittaa nyt, sillä tämä hetki on ainoa oikea.

Asiantuntijoiden mukaan rahastoa valittaessa on hyvä tehdä itselle säästösuunnitelma ja pysyä siinä. Kannattaa pohtia, että mitä varten säästää ja mikä on säästöaika. Säästämisen aloitamisen jälkeen on hyvä pysyä suunnitelmassa. Korkorahastoissa säästöaika on yleensä lyhyempi, kun taas osakerahastoissa säästöaika on pitkä. Osakerahastoista puhuttaessa säästöaika voi hyvinkin olla jopa yli 10 vuotta. Pankeilla osakerahastoissa mainitaan yleensä, että ne eivät sovellu säästäjälle, joka on aikeissa lunastaa varoja seitsemän vuoden kuluessa. Haastatteluista käy ilmi, että ainakin asiantuntijoiden organisaatioissa asiakkaat valitsevat eniten yhdistelmärahastoja. Niiden riski on pienempi, kuin esimerkiksi suorissa osakerahastoissa, mutta niissä on toisaalta korkorahastoja parempi tuotto-odotus. On myös hyvä tiedostaa miten kulut vaikuttavat rahastojen tuottoihin. Pankeista annetaan rahastojen avaintietoesitteitä ja toki ne ovat nähtävillä myös jokaisen rahaston kohdalla palveluntarjoajienkin kautta. Näissä esitteissä ei kuitenkaan ole kaikkia kustannuksia ja onkin hyvä olla tarkkana. ETF- ja indeksirahastot ovat kaikista edullisimpia. Näistä ensimmäiset ovatkin kasvattaneet suosiotaan huimasti viimeisinä vuosina ja niiden suosio tulee varmasti kasvamaan jatkossakin.

Työtä tehdessä ja asiaan perehtyessä itseni yllätti, että miten yleistä rahastosäästäminen on tänä päivänä. Itselleni pisti silmään vastuullisten rahastojen määrän nousu ja se, että yhä useampi ihminen haluaa valita nimenomaan vastuullisia rahastoja. Rahastojen kulurakenne ei ollut itselle tuttu käytännössä ollenkaan, mutta pelkästään 3.2 kappaleen kaavio avasi silmiäni hyvin. Riski käsitteenä nousi esille työtä tehdessä jo alkuvaiheesta ja pysyikin kokoajan esillä. Itselleni riski tarkoittaa käytännössä sijoitetun varallisuuden menettämistä, vaikka se oikeasti on paljon muutakin. Tiedän, että jatkossa voin tehdä paljon monipuolisempaa rahastosijoittamista ja pidän huolen, etten laita kaikkia munia samaan koriin vaan hajautan ajallisesti, toimialoittain sekä maantieteellisesti riskin pienentämiseksi. Suosittelen rahastosäästämisen aloittamista kaikille iästä riippumatta, koskaan ei ole liian myöhäistä, kunhan aloitat nyt.

Lähteet

Alexandria. (2022). *Korkorahasto: 5 faktaa aloittelevalle sijoittajalle*. Haettu 24.10.2022

<https://www.alexandria.fi/sisallot/korkorahasto/>

Euro & Talous. (2022). *Energiakriisi nostaa hintoja – kasvua heikentävät vaikutukset vielä edessä*.

Haettu 20.11.2022

<https://www.eurojatalous.fi/fi/2022/3/energiakriisi-nostaa-hintoja-kasvua-heikentavat-vaikutukset-viela-edessa/>

Handelsbanken. (n.d.). *Osakerahastot*. Haettu 11.10.2022

<https://www.handelsbanken.fi/fi/henkiloasiakkaat/saasta-ja-sijoita/rahastot/rahastosaastamisen-abc/osakerahastot>

Handelsbanken. (n.d.). *Rahastosäästämisen ABC*. Haettu 29.9.2022

<https://www.handelsbanken.fi/fi/henkiloasiakkaat/saasta-ja-sijoita/rahastot/rahastosaastamisen-abc>

Helsingin uutiset. (2021). *Sijoitushuuma on vallannut kansan korona-aikana*. Haettu 16.11.2022

<https://www.helsinginuutiset.fi/teemat/3886410>

Jyväskylän yliopisto. (2021). *Haastattelut*. Haettu 15.11.2022

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineistonhankintamenetelmat/haastattelut>

Jyväskylän yliopisto. (2021). *Laadullinen tutkimus*. Haettu 10.11.2022

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>

Osakesijoittaja (n.d.). *Indeksirahastot sijoituskohteena*. Haettu 29.9.2022

<https://osakesijoittaja.fi/indeksirahastot-sijoituskohteena/>

Osakesijoittaja. (n.d.). *Korkorahastot*. Haettu 24.10.2022

<https://osakesijoittaja.fi/korkorahastot/>

Osakesijoittaja. (n.d.). *Rahastosijoittaminen*. Haettu 16.7.2022

<https://osakesijoittaja.fi/rahastosijoittaminen/sijoitusrahastot/>

Osuuspankki. (n.d.). *Rahastot ja rahastosäästäminen*. Haettu 14.8.2022

<https://www.op.fi/henkiloasiakkaat/saastot-ja-sijoitukset/rahastot>

POP Pankki. (2022). *Vastuullinen sijoittaminen*. Haettu 8.11.2022

<https://www.poppankki.fi/pop-pankki/vastuullisuus/vastuullinen-sijoittaminen>

Puttonen, V & Repo, E. (2011) *Miten sijoitan rahastoihin*. Talentum.

Pörssisäätiö. (2022). *ETF vai tavallinen indeksirahasto?* Haettu 29.9.2022

<https://www.porssisaatio.fi/blog/2022/02/08/etf-vai-tavallinen-indeksirahasto/>

Salkunrakentaja. (2022). *Ekonomisti ennustaa: Korkojen nousu hidastuu ensi vuonna*. Haettu 16.11.2022

<https://www.salkunrakentaja.fi/2022/10/korkojen-nousu-hidastuminen-ensi-vuosi/>

Salkunrakentaja. (2022). *Näin Ukrainan sota vaikuttaa yksityissijoittajien toimintaan*. Haettu 19.11.2022

<https://www.salkunrakentaja.fi/2022/05/ukrainan-sota-yksityissijoittajat/>

Salkunrakentaja. (2022). *Rahastosäästämisen suosio kasvaa vuodesta toiseen*. Haettu 16.8.2022

<https://www.salkunrakentaja.fi/2022/03/rahastosaastaminen-suosio-kasvu/>

Salkunrakentaja. (2019). *Yhdistelmärahasto on helppo mutta kallis sijoitusmuoto*. Haettu 29.9.2022

<https://www.salkunrakentaja.fi/2019/04/yhdistelmarahasto-sijoitusmuoto/>

Sijoittaja.fi. (n.d.). *Kulujen vaikutus sijoitustoiminnan tulokseen*. Haettu 18.11.2022

<https://www.sijoittaja.fi/sijoittaminen/saasta-kuluissa/kulujen-vaikutus-sijoitustoiminnan-tulokseen/>

Sijoittaja.fi. (2022). *Matalariskiset korkorahastot rumasti pakkasella vuonna 2022*. Haettu 24.10.2022

<https://www.sijoittaja.fi/345888/suositut-matalariskiset-korkorahastot-rumasti-pakkasella-vuonna-2022/>

Sijoittaja.fi. (n.d.). *Mikä on ETF?* Haettu 29.9.2022

<https://www.sijoittaja.fi/etf-sijoittaminen/mika-on-etf/>

Sijoittaja.fi. (2021). *Miten valitsen parhaan rahaston?* Haettu 16.8.2022

<https://www.sijoittaja.fi/85668/miten-valitsen-parhaan-rahaston/>

Sijoittaja.fi. (2021). *Sijoittajan vaihtoehdot vastuulliseen sijoittamiseen*. Haettu 8.11.2022

<https://www.sijoittaja.fi/263408/sijoittajan-vaihtoehdot-vastuulliseen-sijoittamiseen-vertailussa-kaikki-vastuulliset-rahastot/>

Sijoittaja.fi. (2022). *Vertailussa suosituimmat yhdistelmärahastot*. Haettu 29.9.2022

<https://www.sijoittaja.fi/83736/sijoittaja-fin-vertailussa-suomalaisten-suosituimmat-yhdistelmarahastot-katso-parhaat/>

Sijoitusrahastot. (2022). *Rahastosijoittaminen pähkinänkuoressa*. Haettu 16.8.2022

<https://sijoitusrahastot.org/rahastosijoittaminen-pahkinankuoressa/>

Summarum. (n.d.). *Rahastosijoittaminen*. Haettu 14.8.2022

<https://www.summarum.fi/sijoittaminen/rahastosijoittaminen/>

Taloustaito. (2020). *Parhaat osakerahastot hyvässä vedossa – viiden viime vuoden vuosituotot melkoisia*. Haettu 11.10.2022

<https://www.taloustaito.fi/Rahat/parhaat-osakerahastot-hyvassa-vedossa--viiden-viime-vuoden-vuosituotot-melkoisia/#d0edae42>

Taloustaito. (2022). *Sota ja inflaatio nyt sijoittajan suurimmat riskit*. Haettu 16.11.2022

<https://www.taloustaito.fi/Rahat/sota-ja-inflaatio-nyt-sijoittajan-suurimmat-riskit/#d0edae42>

Verohallinto. (2021). *Sijoitusrahasto-osuudet*. Haettu 24.10.2022

<https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/omaisuus/sijoitukset/sijoitusrahastoosuude/>

Verrattu.fi. (n.d.). *Rahastosäästäminen tutuksi – mitä ovat rahastot ja miten rahastosijoittaminen käytännössä toimii?* Haettu 16.8.2022

<https://verrattu.fi/rahastosaastaminen/>

